

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 240

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

—
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Prezidentul „Astrei”: Andreiu Bârseanu

Străduințele culturale ale celui dintâiu președinte al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, străduințele marelui Andreiu baron de Șaguna și-au adus fructele binefăcătoare și jubileul semicentenar al celei mai mari instituțiuni culturale a neamului românesc de sub coroana sftului Ștefan, este strălucitoarea apoteoză a muncii prometeice a celui dintâiu **Andreiu**, este cea mai luminoasă, cea mai somptuoasă pagină de aur din istoria zbuciumată a năzuințelor noastre progresiste.

Sărbătoarea aceasta triumfală a culturii românești, măreată ca nici una alta, a fost un scurt popas de desăvârșită splendoare în lupta întepită pentru cucerirea luminei. S'a încheiat cu aceasta o muncă grea și mult productivă de jumătate de veac. — În preajma celei de a doua jumătate de veac, odihnindu-ne privirile mândri și increzători asupra rezultatelor epocii încheiate, ni-se deschide o largă, o splendidă perspectivă a unui viitor de aur. Rezultatul muncii depuse până aci, ne întărește credința în puterea virtuală a neamului nostru, ne dă curaj înzecit și ne inspiră nemăsurată încredere în triumful deplin al străduințelor noastre. Și în acelaș timp șoimul ușurel, elegant al lui Vlaicu ni-se pare a fi simbolul strălucit al „Astrei” noastre ce tinde biruitoare spre soarele culturii românești.

Da, avântul ușor al paserei lui Vlaicu, legănându-se pe aripile vântului, irezistibil asaltând culmile cerului, în sus către soare, este icoana frumoasă, minunată a viitorului Astrei, care descătușată odată din cătușele grele ce o împedecau, sub conducerea înțeleaptă, competentă și însuflețită a noului președinte **Andreiu Bârseanu**, cel mai ales dintre cei aleși, va cuceri repede domeniile sublime ale luminei dumnezeiești, ridicând pe puternicele sale aripi în sfere luminoase și binecuvântate oropsitul, dar nobilul nostru neam ce de atâtea veacuri geme în robia întunericului sufocant.

A apărut al doilea **Andreiu**, tot așa de nobil, tot așa de luminat, onest, de caracter auster ca cel dintâiu, pentruca să conducă destinele Asociațiunii noastre spre țelul îndepărlat al deșteptării unui neam dornic de carte, dornic de progres.

Cu ziua de ieri obștea românească a încredințat destinele sale culturale în mâinile celei mai competente, în grija celui mai dintâiu fruntaș al ei, în mâinile vicepreședintelui de până acum al „Astrei”: d. **Andreiu Bârseanu**, a cărui personalitate e cea mai mare garanță pentru activitatea viitoare a celei mai însemnate instituțiuni culturale.

Cei ce au ridicat în scaunul de prezidiu al Asociațiunii pe **Andreiu Bârseanu**, academicianul apreciat, profesorul distins și omul valoros, care descătușat de micile patimi ce su-

pur sufletele multora dintre noi, s'a știut ridica totdeauna la înălțimi senine, întrunind respectul întregii obște românești fără deosebire, au înțeles prea bine însemnătatea mare a acestei instituțiuni și inspirați de pronia divină au depus soarta ei în mâinile celui mai virtuos și mai cult bărbat al nostru.

Când membrii „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” l-au ridicat pe acest bărbat într'un gând și într'o inimă la locul de supremă cinste, în scaunul prezidial al celui mai însemnat focal de cultură românească au căutat și pus în fruntea acestei instituțiuni înfloritoare un conducător devotat, priceput și muncitor.

O alegere mai nimerită nici că se putea. Caracterul catonic, spiritul lui ager și adânc, sufletul gingaș, senin, munca stăruitoare fără pretenții, cultura lui superioară și toate aptitudinile lui alese l-au predestinat pentru acest post onorific de a cărmui destinele culturale ale neamului său pe care atât de mult îl iubeste.

Sufletul oricărui român tresaltă de bucurie la vestea aceasta și mari nădejdi legăm la activitatea tot mai laborioasă a Asociațiunii sub ocrotirea ocluiă, care încă ca vicepreședinte și-a câștigat merite neperitoare în re-deșteptarea ei în anii din urmă și care însuș a fost acela, care a îndrumat-o la popor.

Bucuria noastră e deci cu atât mai mare când îl vedem pe acest bărbat integru, cu orizonturi largi, al cărui suflet idealist e pătruns de ideile vremilor nouă, ocupând locul de onoare în fruntea instituțiunii noastre culturale. În personalitatea lui distinsă avem cea mai deplină garanță, că opera măreată, izbăvitoare de neam, inițiată de marele nostru **Andreiu** și colaboratorii săi generoși acum 50 de ani, **Andreiu Bârseanu** o va desăvârși îndrumându-o în ciuda tălăzurilor dușmănoase peste marea vieței la făruriu îndepărtați ai culturii, ferbinte ahtiate de sufletele însetoșate după lumina cunoștinței.

Suflet de poet, plin de înțelegere pentru orice manifestare a sufletului omenesc, **Andreiu Bârseanu**, președintele iubit și apreciat al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” este un erudit conducător, desinteresat și însuflețit, suflet armonios și puternic, bărbat vrednic și capace să îndrume cu hotărîre și energie toate manifestațiunile noastre culturale pentru mărirea neamului românesc, purtând de azi înainte toate acțiunile mândrei noastre Asociațiuni timbrul marcant al personalității sale luminoase.

Dumnezeu bunul să ni-l păzească ani îndelungați în plină putere și sănătos pe noul președinte, moștenitor demn al patrimoniului Marelui **Andreiu**, pe **Andreiu Bârseanu**.

Solidaritatea în lupta națională

(—) Un popor subjugat politicește este amenințat chiar în existența sa națională. Orice organism sănătos, amenințat în propria existență, se apără din toate puterile, concentrate în scopul unic și suprem al conservării. După aceeași lege a firei, popoarele, cari sub jugul politic n'au pierdut sănătatea lor etnică, se împotrivesc în cea mai perfectă solidaritate dușmanilor naționali.

Cine atacă ideia solidarității, cine și bate joc de credincioșii acestei idei, precum și-au bătut joc oamenii „Tribunei” prin faimoasele „păreri libere”, acela își bate joc de principiul fundamental al politicei apărării naționale și atacă pe frații săi proprii în spate și în coaste, în loc de-a lupta cu ei alătura contra focului dușmanilor comuni.

Vrednicia și norocul românilor din țara asta, în viața lor politică atât de furtunoasă, a fost și a rămas tocmai solidaritatea națională. Adunându-ne și organizându-ne într'un singur partid, noi am clădit cetatea nebiruită, care adăpostește credințele, interesele, aspirațiunile neamului întreg. Asalturile furioase ale oligarhilor șovinismului unguresc, oricât s'au întepit de mult și se vor întepi încă, n'au rășbit și nu vor rășbi în cetatea partidului național. Incercările viclene ale dușmanilor din afară, de-a viri calul troian între noi, împărțindu-ne în partide și biserițe politice, s'au frânt tot de rezistența solidarității. Slăbiciunea, nesocotința sau ticăloșia unora dintre frații noștri, cari au vroit să spargă zidurile cetății partidului național, spre a-și face drum către recunoștința și răsplata dușmanilor din afară, au fost zadarnice până acum.

Slăbănogii, rătăciții și vânzătorii au fost aruncați peste zidurile cetății, în brațele aceloră, cari așteaptă și plătesc cu onoruri și slujbe tradarea națională. Dar zidurile cetății au rămas întregi, ca și mai înainte, porțile s'au închis pentru totdeauna celor păcătoși, iar steagul solidarității s'a înălțat și mai mândru deasupra oștilor partidului național.

Intre toate popoarele nemaghiare din Ungaria, noi suntem cei dintâi și cei mai hotărâți reprezentanți ai principiului solidarității. Această politică foarte înțeleaptă ne-a și asigurat, în mare parte, autoritatea de care ne bucurăm în ochii celorlalți nemaghiari și tăria pe care nu ne-o pot fărîma nici meșterii cei mai îndrăceți ai oligarhiei din capul țării.

De aceea, țânta de căpetenie a politicei șoviniște ungurești, a fost și este distrugerea solidarității noastre naționale, distrugerea partidului național. Convinși, că nu-și pot ajunge țânta numai prin puterile

lor, politicianii maghiari au căutat printre ai noștri uneltele ticăloase, cari să se facă necesara coadă de topor, fără de cari nu se pot răsturna stejarii și nu se pot stărpi frumoasele păduri. Nu este vina reprezentanților oligarhiei șoviniste, este vrednicia neamului nostru, că uneltele găsite s'au dovedit netrebnice. Nici un român, de-ar fi fost el cât de influent pân'atunci, nu s'a mai bucurat de încrederea și ascultarea obștei românești, când a cutezat a i-se adresa din tabăra contrară, în numele unei politici „moderate” sau oportuniste, adecă — vorbind verde românește — unei politici pe placul guvernelor ungurești. Era de prevăzut, că nici unealta cea mai nouă a guvernului, Prea Ne-cuviosul Vicar Vasile Mangra, convertit de Tisza, nu va avea mai mult noroc, deși veneau într'ajutorul trădării lui oameni ca d. E. Brote, fost vice-președinte al comitetului și partidului național (ce rușine!) și d. Slavici, scriitor distins și luptător vechiu în presa noastră națională (ce decădere!).

Dar ceace n'au putut isprăvi prin Mangra conții Khuen Héderváry și Tisza, cele două fețe ale guvernului, au socotit că vor isprăvi durerile rele ale „Tribunei”, cari s'au năpustit asupra comitetului național, asupra deputaților noștri, asupra solidarității naționale, asupra tuturor fruntașilor politice românești. Până și cuvintele de „comitet central”, „solidaritate”, „fruntași”, „autoritate” etc. au fost luate în batjocură de semnatorii „părerilor libere”. Astfel „Tribuna” dedea perfectă dovadă, că scopul ei nu este numai discreditarea oamenilor din fruntea partidului național, ci și compromiterea tuturor principilor pe cari se întemeiază organizația noastră politică. Dacă perfida și îndrăzneța campanie a „Tribunei” ar fi izbutit, cine ar mai fi mărturisit credința și cinstea cuvenită principilor de „solidaritate”, de „autoritate”, de „partid”, cari ar fi fost călcate în picioare odată cu reprezentanții lor legiuți — membrii comitetului central, deputații naționali, fruntașii partidului, c'un cuvânt „autorizații” de care fac haz oamenii „Tribunei”!?

Dar odioasa campanie a dat familimon-

tu cel mai rușinos, împreună cu întreaga „societate în comandită”, care avea pretenția să se substituie conducerii partidului, sub pretextul că taraba „Tribunei” ar cuprinde toată „averea națională” — cea morală, firește, pentru că de cea materială s'au asigurat, personal, prin codul comercial, „comanditarii” întreprinderii, d.d. Oncu, Ciorogariu, Sever Bocu și ceilalți, căți vor mai fi trecuți în tainicile acte și contracte, în cari străluciau până dăunazi și numele unui Mangra, Brote etc.

Astfel, spre norocul acestui neam atât de greu încercat, veacuri de-a rândul, și de soartă și de streini și de oameni din osul și sângele lui, principiul solidarității naționale a mai biruit odată peste toate ispitele și păcatele dușmanilor interni.

Nu s'a putut clătina nici de astădată convingerea profundă a neamului nostru, că numai absolută solidaritate poate garanta absolută învingere națională!

Această fericită convingere — fericită, pentru că e mântuitoare — nu înseamnă disprețul sau călcarea în picioare a „drepturilor personalității”, nici suprimarea libertății de idei, nici „teroarea autorității”, precum au flecărit și mai flecăresc meșterii cioburilor spartei oglinzi a „Tribunei”.

În viața noastră publică, în partidul național și în presa lui s'a manifestat întotdeauna cea mai luminoasă înțelegere pentru drepturile personalității și pentru libertatea de idei. Ședințele comitetului central și comitetelor locale, conferințele naționale, întrunirile publice, discuțiunea serioasă și cuviincioasă prin presă au dat oricând doritul prilej de a se impune oamenilor noștri bătrâni ori tineri, cari aveau într'adevăr o personalitate.

Dar n'am tolerat și nu vom tolera niciodată egoismul și trufia personală, pe socoteala intereselor naționale; n'am lăsat și nu vom lăsa niciodată frâu liber pornirilor anarhice, de orice fel. Iată adevărul! Iată sâmburele credului care reclamă atotputernicia solidarității naționale!

În măsura, în care cineva — oricine ar fi el — îndrăznește a se ridica în contra acestei solidarități, el se face vinovat

de necredință, de tradare națională — conștiință sau inconștiință, puțin importă, pentru că în ambele cazuri păcatul este consumat și trebuie pedepsit cu toată asprimea. Nu s'a născut și nu se va naște pe lume om, fie cât de grozav, de dragul căruia un neam întreg să sufere a i-se turbura și slăbi organismul național!

Alegerea de președinte. Acesta era un obiect de interes general în programul lucrărilor „Asociațiunii” dela Blaj. Alegerea s'a făcut în ședința a doua respective a treia, cu mare însuflețire și în unanimitate. Alte propuneri nici nu s'au făcut, ci a fost ales de președinte d-nul Andrei Barseanu; iar d. dr. Vasile Suciu, canonic și rector al seminarului din Blaj a fost ales de vicepreședinte. Aleși au fost viu și îndelungat aclamați. I. P. S. Sa mitropolitul Mihali a felicitat cu multă căldură pe cei aleși. În numele popoului român i-a felicitat d. deputat dr. Șt. C. Pop. Aclamațiile nu mai voiau să înceteze.

*

Baronul Gautsch în Budapesta. Din Viena primim știrea, că la 4 septembrie primul-ministru baronul Gautsch va pleca la Budapesta, ca să facă întâia vizită la primul-ministru contele Khuen-Héderváry și la guvernul unguresc. În ziua următoare primul-ministru autriac se va reînfoarce la Viena.

În legătură cu această călătorie a baronului Gautsch ziarul „Neue Freie Presse” scrie următoarele:

Deși din partea oficială acestei călătorii a primului-ministru Gautsch nu i-se atribuie vre-o importanță deosebită și deși se afirmă, că vizita aceasta este o simplă prezentare, fără îndoială, că ea e de mare importanță politică. Baronul Gautsch plănuise vizita aceasta pe luna lui iulie, dar chestia carnei din Argentina și tratativele cu Ungaria, întrerupte fără succes în luna lui august, i-au zădărnicit planul. De atunci situația în ambele părți s'a limpezit foarte mult, încât vizita baronului Gautsch la Budapesta se poate considera ca începutul unor noi tratative în chestie.

Poetul Cincinat Pavelescu și Ardealul

de E. Lovinescu

III.

Spuneam în foiletonul trecut că sunt anume cuvinte pentru ca poeziile lui Cincinat Pavelescu să pătrundă în masse cât mai largi în Ardeal. Imi i-au libertatea de a desfășura aici cari sunt acele cuvinte.

Dacă ași avea plăcerea să fiu la o agapă a celor ce diriguiesc opinia publică ardeleană, firește în materie literară, m'ași ridica și ași spune următoarele:

Fraților,

Voi toți căți sunteți aici intrupați într'un mănunchiu, ceace se numește „inteligenta” Ardealului... Imi voi îngădui să fiu sincer; suntem oameni cinstiți și doritori de a ne lumina unii pe alții întru aflarea adevărului. Nu bănuiesc pe nimeni de rea credință, deoarece reauacredință, dacă a fost vreodată, a trecut la noi, unde patimile sunt mai mari și lumea mai șireată. Deci nici o temere din partea asta.

Din gând curat și nu pentru a vă ademini bunăvoința, voi începe prin a aduce o închinare rolului jucat de Ardeal în desfășurarea culturală a neamului românesc. Ne-ați dat conștiința naționalității noastre latine; ne-ați învățat să scriem și să vorbim; ne-ați dat școală. Din Ardeal au eșit marii

dascăli ai neamului, îndrumători ai conștiinței lui după cum au eșit și dascălii mai mari ai, ce au păzit cu atâta trudă flacăra aprinsă de alții, ca să nu se stingă...

Învățații voștri n'au văzut poate totdeauna drept, dar niciodată privirea lor n'a lunecat dincoace de țintă, ci dincolo... Au văzut mai departe decât trebuia. Greșelile lor au fost generoase, plecând dintr'un principiu sănătos, dela ideia continuității rasei latine, pe aceste plâinri și a unității neamului românesc. S'a depășit firește măsura, amestecându-se prea mult acoastă idee în lucruri ce cereau într'ucâtva o mai mare seninătate și obiectivitate. Dar după ce a trecut epoca eroică a latinomaniei, și când a venit vremea îndreptărilor, tot voi, entuziaștii, ideologii de odinioară, ne-ați trimes pe omul cumpătat, realist, pe spiritul critic așa de bine echilibrat, pe T. Maiorescu, care a pregătit o eră nouă nu numai literaturii ci întregii discipline intelectuale românești, făcând adevărata separație a noțiunilor dintre naționalism și artă și știință.

Le amintesc toate aceste pentru a vă arăta, că ne-ați dat mai mult decât v'am dat noi și că știm prețui toate aceste binefaceri. Marii voștri dascăli au găsit la noi pământul roditor în care să-și sămene sâmbanța ideilor lor, după cum poezii voștri din urmă au găsit o primire atât de înflăcărată în mijlocul țării noastre. Și le mai amintesc și pentru a avea îndrăzneala să adaog că dacă epoca împrumuturilor noastre de peste munți nu s'a încheiat încă cu desăvârșire (și nici nu e dorit să se încheie) a venit totuși vremea ca și voi să

primiti fără rușine, cu bucurie chiar, sâmbanța bună, curente fericite, ce e în firea lucrurilor să se închege astăzi, mai mult la noi decât dincolo...

Și acum pentru a nu ne mărgini numai la generalități, iată de ce e vorba...

Conștiința latinității neamului nostru ne-ați sădit-o voi mai adânc, nu numai prin sugestii sentimentale ci și științifice, cu istoria și cu filologia în mână... Dar după ce ne-ați întărit pentru vecie această conștiință, împrejurările noastre de trai slobod, ne-au îngăduit, dacă nu a o întări și mai mult, cel puțin a trage și alte foloase de pe urma ei în toate câmpurile de activitate intelectuală a unui popor. Și fiindcă aici facem numai literatură, voi preciza că literatura noastră a celor de aici, prin mulți și însemnați scriitori, vădește astăzi mai bine însușirile rasei latine.

Nimic nefiresc, dealtminteri, în această stare de fapt.

O literatură se resimte de toate înrăuirile locului și ale timpului în care se încheagă. Era deci în rânduiala lucrurilor ca literatura din Ardeal, desfășurându-se în împrejurările știute, să stea mai mult sub înrăuirea literaturii și culturii maghiaro-germane, deoarece atingerea cu marile neamuri latine din apus îi e tăiată. Și această înrăuire nelatină se străvede lesne nu numai în limbă, ceace arătase și Maiorescu acum treizeci de ani, dar chiar în creația literară și mai ales în înfăptuire artistică...

Peste noi, aceștia din Regat s'a revărsat de timpuriu binefaceriile culturii franceze, care încheagă

Marile serbări culturale dela Blaj

Aniversarea de 50 ani dela înființarea „Asociațiunii“

(Dela trimisul nostru)

— 30 august.

Impresii.

Toată noaptea, pe la baluri (afară de cel oficial, s'au mai improvizat câteva, pe la hoteluri diferite) și după baluri numai și numai despre Vlaicu se vorbește. Delirul nu vrea să se potolească nici decât.

Abia acum se aud unele amănunte și întâmplări.

Înălțimea la care s'a ridicat Vlaicu atinge 80 de metri, și prin aceasta s'a stabilit un *record* românesc.

Întăiele cuvinte ale lui Vlaicu au fost, la coborâre:

„L-am bătut pe Bibescu!“

Principele Bibescu anume până acum numai la 500 m. a sburat, cu toate acestea când numai putea îl defăima aparatul lui Vlaicu și se mândrea cu sistemul Bleriot, al său. Încă la sosirea în Blaj, spunea Vlaicu între prieteni, cu vorba lui domoală:

„Il bat pe Bibescu!“

Acuma că într'adevăr a izbutit, era nespus de vesel, și prietenii lui asemenea săltau de bucurie.

A stat în văzduh 37 de minute.

Rotirile și le-a făcut cu cea mai mare siguranță, dupăcum le plănuiise de jos.

Întâi peste catedrală, a douaoră peste Piatra Libertății.

Țăranii cu deosebire erau emoționați.

Când Vlaicu trecea pe deasupra crucii istorice din dealul viilor, de unde privea o mulțime enormă, un țaran de pe aerodrom strigă:

„Scupce pe ei domnule, că și de două coroane le-a fost milă să-ți dea!“

La hangar aștepta episcopul Vasile Hossu, și l-a strâns în brațe pe Vlaicu, iar d. Maniu l-a sărutat.

Porțile hangarului se închid, Vlaicu dispăre după ele, afară păzește un cordon de jandarmi. D. A. C. Domșa iese din han-

gar și aduce salutul și mulțumirile lui Vlaicu. Uragan de aplauze, dar lumea nu se îndestulește cu atât, vrea să-l vadă pe Vlaicu și să-l ridice în slavă. Trei sferturi de ceasuri nu se împrăstie lumea din jurul hangarului.

În lipsa aviatorului lumea ridică pe umeri de trei ori după olaltă pe tatăl lui Vlaicu, un moșneag cu o față antică romană, așa cum se pot vedea statuetele „larilor“ în diferite muzee.

Bietul bătrân, se simte la înălțimea de 2 metri mult mai rău și nesigur, decât feciorul său la 700 m.

Lumea tot nu se împrăstie.

În hangar, bravul monteur al lui Vlaicu are o idee genială.

Să spargă câteva scânduri în dosul hangarului și Vlaicu să dispară pe acolo, nebăgat în seamă.

Unul de afară dă vestea, și Vlaicu stă nehotărît, privind lumea prin deschizătură...

*

Mai e un eveniment ce pasionează pe toți: sosirea d-lui Iorga.

De fapt, târziu la orele 1 noaptea d. Iorga sosește.

Entuziasmul era atât de mare încât la orele 2 și 30 balul a fost oprit.

Blajul n'a avut noapte în 29 | 30 august.

Ziua III.

Sedința II-a fondului de teatru.

Se ține în sala de gimnastică, de oare ce în pavilion se fac pregătiri pentru festivalul artistic de seară.

Acest pavilion, unic în felul său, merită câteva cuvinte.

A fost ridicat în timp de o săptămână, cu o cheltuială de 7000 cor., și făcut să încapă în el până la 5000 de persoane.

Are o scenă mărișoară, clădită cu bol-

titură, iar pe scenă decoruri cu adevărat artistice, lucrate de pictorul blăjan E. Zeiler, un italian de naștere, care desfășură o admirabilă activitate artistică în societatea d-relor din Blaj. Pavilionul are de lături două rânduri de loje; o lojă se vindea cu 40 cor. Jumătatea de îndărăt a pavilionului nu e închisă de alături, și în acest chip păreții liceului, în a cărui curte e zidit pavilionul, ocupându-o întreagă, s'ervesc de adăpost. Astfel pavilionul are o acustică admirabilă.

Chiar și ceice stau mai îndărăt, aud tot de pe scenă. Luminația este electrică și imbulzeala este insuportabilă. Un singur accident s'a întâmplat: alaltăieri a căzut o femeie cu o rampă, lovindu-se grav la picioare.

Dar să revenim la ședință.

Se începe cu rapoartele comisiilor.

Se constată, că de la membrii noi s'a încasat suma de 4720 coroane și se mai încasează încă.

Membrii fondatori s'au făcut: „Patria“ bancă în Blaj, (care a mai dăruit separat 200 cor.) Petru de Mocsonyi, Archimon Blăjan, proprietar, d-na Oniți dr. Morariu, d-na dr. I. Pop, soție de avocat în Cluj, Izidor Caton, preot, Merišori, văd. d-na Vulcan, din Oradea-mare.

Domnul dr. V. Branisce dă seamă despre raportul comitetului. Spune cu o mare bogăție de amănunte.

Și fondul de teatru are un fel de jubileu acum: fondul propriu, fără de fondurile separate, a trecut peste suma de o jumătate milion.

Alt eveniment epocal este schimbarea statutelor în direcția activării de trupe teatrale!!

Guvernul a încuviințat schimbarea statutelor în acest înțeles, ceea ce este, ca și stăruirea la adunările generale, opera d-lui dr. Mih. (Vii aplauze.)

În „planul de acțiune“ se găsesc informații amănunțite. Acolo se amintesc și niște „mici observări“ de ale guvernului. Domnul Branisce le numește „restricții“ și le însiră: „să nu se dea ajutoare decât supușilor ungari“, sediul societății teatrale să fie, acolo unde este sediul comitetului, ...și altele așa de inofensive.

Societatea a avut anul acesta și burseri noi. Pe d-șoara Ana Voileanu, fiica asesorului cons. din Sibiu, elevă a conservatorului de muzică din Viena, și pe d-șoara Marioara Dima, fiica măestrului, elevă la școala dramatică din București.

Se spune, că legatul Cazotti, de 10.000 cor. făcut anul acesta a fost predat în hârtii de valoare societății, și se va întrebuița pentru burse, alternativ cu fondul Mih.

În planul de acțiune, primit fără schimbări de adunare — se prevăd schimbări în comitet. Se creiază postul de controlor, și e ales maestrul Dima. Se va creia și un post de director salariat cu 3000 cor. și cvincvenii.

Alegerea persoanei se va face prin comitet, și este un secret aproape public, că d. dr. Horia-Petrescu, cel mai pregătit în materie de teatru, va fi cel ales.

cu mai multă strălucire toate frumoasele însușiri ale geniului latin. Cultura franceză ne-a învăluit și ne-a fructificat.

Când zic acest lucru, nu mă gândesc, desigur, la acea pătură de înstrăinați, de franțușiți, care departe de a fi de folos neamului nostru, îi strică mai mult: nu mă gândesc deci la imitațiile spiritului francez, ce, fiind lipsite de originalitate, nu contribuie decât puțin la îmbogățirea culturii noastre naționale.

Mai e încă o pătrunde a unei culturi prin alta — mai ales de același fel și de aceeași idealitate — mult mai temeinică și mai rodnică. În loc de a se desvolta alături, fără rădăcini, anorganică, ea se însinuiază în formele de cugetare ale celui alt popor pentru a le spori, în îngrădirile lui specifice și etnice...

Această înrăurire binefăcătoare a culturii franceze nu se mai poate tăgădui astăzi nici de răuvoitori. Sub caldă ei rază, literatura noastră a luat o propășire nefăurită. Insușirile rasei noastre au fost crescute, au fost ajutate ca să înflorească, și aceste însușiri, obștești tuturor neamurilor latine sunt: un fin simț al măsurii și al proporției, o mare dragoste nu numai pentru limpezirea ideilor, ci și pentru haina ce le îmbracă, forma artistică, un temeinic spirit de analiză ce nu merge însă până la exagerarea germanică, o vioiciune și o sub-

tilitate luminoasă, izvorite toate dintr'un statornic echilibru sufletesc.

Toate aceste însușiri innăscute în noi, dar cultivate, subțiate și mai mult prin atingerea stăruitoare cu bogata literatură franceză și-au găsit o încântătoare vădire în literatura de aici ai cărei făptăși mai caracteristici îmi par a fi Duiliu Zamfirescu, D. Anghel, Cincinat Pavelescu și I. Al Brătescu-Voinesti...

Literatura aceasta, superioară, cel puțin prin expresia ei artistică, este totuși foarte puțin gustată peste munți.

E o pagubă.

Ne-ați dat odinioară conștiința latinității neamului nostru, îngăduiți-ne să vă oferim acum în schimb, prin scriitorii noștri cei mai de seamă, floarea însușirilor acestei rase, care din împrejurări fericite, a crescut mai frumos la noi decât la voi.

Faceți deci ca operele acestor scriitori să pătrundă în masele poporului ardelean, pentru a-i desvolta și subția gustul artistic, de altminteri, în linia firească a idealității neamului nostru.

Intru cât mă privește, eu îmi voi da osteneală, dela „Românul“, pentru răspândirea artei adevărate. Deocamdată nu pot încheia, decât strigând:

— Cetiți poeziile lui Cincinat Pavelescu!

După primirea socotelilor de casă, președintele anunță, că d. Iorga... (Aplauze frenetice timp de câteva minute răsună în sală, și apostolul culturii românești, acela, care și din politică a știut să facă cultură, surprins în povestile lui cu canonicul Moldovan, îmbujorat de emoție și sfios par'că, mulțumește acestei adunări, care politica o face prin cultură)... a făgăduit pentru biblioteca Fondului 200 exemplare din toate piesele teatrale ce va tipări în tipografia sa.

Domnul profesor *Gavril Precup*, din Blaj, face o prețioasă propunere: Societatea să stăruie, ca la toate institutele noastre de creștere să fie angajați maeștri de dans, cari cunosc dansurile românești, și le vor instrui!

Propunerea e primită cu vii aplauze.

Domnul dr. *Horia Petra-Petrescu* ceteste o conferință instructivă. Tema lui este teatrul în abstracție, dar are și note de actualitate.

Când vorbește de turneele și activitatea lui *Bănuțiu*, directorul artistic al societății, și de bursieri, lumea aplaudă în chip de mulțumire!

Domnul *Petrescu* militează pentru diferențierea repertoriilor și reprezentărilor țărănești, și cele menite pentru clasa cultă.

Urmează publicul să-și dea părerea în mod mai sincer și mai hotărât, la reprezentății, și nu se lase condus de totfelul de considerații.

*

Se cetesc o mulțime de depeșe.

Discursul de încheiere a dlui Goldiș.

Președintele d. *V. Goldiș*, înainte de-a încheia adunarea generală, relevă momentul că totdeauna la ocazii mari și solemne, Fondul de teatru și-a ținut adunările generale împreună cu „Astra”, demonstrând astfel și în cele culturale, o perfectă solidaritate, (aplauze lungi și cu înțeles) singurul principiu mântuitor. Alt moment important a fost constatarea, că noi nu avem o clasă de ciocoi și de boeri, ci o singură clasă compactă de țărani și intelectuali, și la noi dușmanii poporului sunt repede zdrobiți. Proclamă principiu „prin noi însine”, ca învățatură ce ne-a rămas dela aceste serbări, și se închină dlui *Iorga*, ca celui mai clasic reprezentant al acestui principiu.

Se naște o demonstrație vehementă și lumea cere dlui *Iorga* să vorbească. Abia când d. *Goldiș* anunță că va esopera ca după prânz d. *Iorga* să rostească o conferință despre rolul Blajului în trecutul românesc, înceată dorințele publicului să audă pe d. *Iorga*.

A doua ședință a Astrei.

Ar fi fost să se țină ieri după amiază la orele 4, dar până atunci nu s'a terminat prânzul la Mitropolie, și la 5 fără 20, când a venit d. *A. Barseanu* să deschidă ședința, a găsit, ce e drept, public în pavilion, dar la masa presidială nu l-a găsit decât pe secretarul administrativ, și pe d. *Tripon*, care stăruia să dea seamă despre raportul comitetului.

Toți ceilalți erau afară la *Vlaicu*.

În scurtă vreme d. *Barseanu* a fost silit să închidă ședința și să o amâne pe a doua zi.

Astăzi în schimb i-a fost dat să conducă o ședință inadeveră festivă.

Peste formalități s'a trecut repede. Alegerea prezidiului s'a făcut cu însufletire și fără opinii separate.

D. A. Barseanu a fost ales de președinte, iar d. dr. *Vasile Suciu*, canonic și rector al seminarului din *Blaj* de vicepreședinte. Zvoniau din anumită parte, că pe ascuns s'ar fi făcut încercări, ca președinția să se dea unui arhieru (gândul se îndrepta la dr. *Radu*) iar d. *Barseanu* se rămână v.-președinte. Aceste zvonuri însă s'au dovedit de false, ce ținem să remarcăm.

A fost o mică problemă alegerea de vicepreședinte, nu cumva să fie jignită vre-o susceptibilitate confesională sau locală. Comisia încredințată cu rezolvirea chestiei a procedat înțelept. Raportor a fost d. deputat dr. *Ștefan Pop*.

I. P. S. Sa *Victor Mihályi* de *Apsa* a felicitat cu multă căldură pe cei aleși.

Altă felicitare au primit, dela poporul român prin d. *Șt. Pop*.

Aclamațiile nu mai voiau să încete.

S'a făcut darea de seamă despre încasările făcute din taxa membrilor. Ele trec peste suma de 2000 coroane.

S'a citit depeșa trimisă dlui *Vasile Stroescu*.

D-Sale D-lui

Vasile Stroescu

Odessa.

Adunarea generală a Asociației p. lit. r. și c. p. r. serbându-și în Blaj jubileul de 50 de ani, sub conducerea părintească a tuturor arhierilor români din patrie, în fața zecilor de mii de cărturari și țărani întruniți din toate părțile în acest vechiu focar al culturii românești, a hotărât cu însufletire nemărginită să vă exprime sentimentele sale de grațitudine pentru generoasele binefaceri cu cari Domnia Voastră sprijiniți năzuințele culturale ale poporului nostru. Când împlinim această datorie, sufletul nostru, care vă va păstra totdeauna o caldă recunoștință, mulțumește lui Dumnezeu că prin rostul Dv. a dăruit mult încercatului nostru neam în aceste zile grele un atât de puternic razim al existenței sale naționale.

Preș. Asociației
Andrei Barseanu.

Un vârtej de entuziasm s'a stărnit îndată la început, când președintele a adus elogiul lui *Vlaicu* și *Iorga* cari erau de față, cei mai mari genii ai noștri în două materii cu totul diferite.

D-nii *Iorga* și *Vlaicu* stăteau lângă olaltă, care de care mai sfios.

D-nul *Barseanu* închide adunarea generală, însoțeste pe *P. S.* Sa *D. Mihályi* și *D. Radu* până în curte și acolo încodată le mulțumește pentru prezența lor, cu care ne-au onorat totdeauna.

Serata teatrală.

Seara la ora 9 s'a început reprezentația teatrală. S'a jucat „Scântecă”, comedie într'un act de *Paileron*, cu d-na *Aristița Romanescu* și soții *Bârsan*. Marea artistă părea o așa de tânără „mătușă”. Grația d-nei *Romanescu* o va sculpta mereu cu dalta tinereții, decâte ori va apare pe scenă și ori cât ar îmbătrâni de mult, — căci adevărații artiști nu îmbătrânesc nici odată.

D-na și d-nul *Z. Bârsan*, au fost conștiințioși față de adorata artistă, d. *Bârsan* interpretându-și corect rolul, iar d-na *Bârsan*, relevând multă vioiciune. Aplauze îndelungate i-au răsplătit.

D-na *Romanescu* a declamat „Biletul” și „Miorița” așa de frumos! I-s'a făcut ovațiuni cu furtunoase aplauze.

La apariția d-lui *P. Liciu*, publicul din

nou a izbucnit în urale. Cel mai bun artist al nostru după marele *Notara*, a declamat mai multe bucăți cari au stărnit râsul tuturor. „Volapicul” și „Drăganul” a avut efecte mari de veselie asupra publicului.

Spectacolul s'a sfârșit cu „Cuib de șoim” poem dramatic de d-na *Aristița Romanescu* și soții *Bârsan*. Scena când *Mama* lui *Ștefan Vodă* îi refuză primirea în castel, a pus aureolă pe fruntea marei artiste — și toți simțiau plăcerea întreagă pe care o dă acelora cari o înțeleg.

Despărțirea

Grosul lumii s'a îndepărtat astăzi, joi, cu trenurile de dimineață, — mulți fără de-a se mai culca, după cele 2 petreceri ce s'au ținut astănoapte, afară de program, însă cu cel mai vesel dans și gălăgie. Sătămărenii, bănățenii și maramurășenii au ținut să organizeze o petrecere separată a lor.

D. dr. *Iuliu Maniu* răsufflă mai ușurat. Au fost zile, când nu l-am văzut șezând mai mult de 3 minute — dânsul era sufletul organizatorilor, cel mai neobosit amfitrion și cel mai isteț împăcător de nemulțumiri. Acuma vorbește cu redactorul unei gazete maghiare din capitală.

„Vă felicit d-le avocat, din tot sufletul pentru uimitorul progres ce-l face neamul d-voastră — spunea gazetarul — cum voi sosi în Capitală am să-i trag un strașnic refec guvernului pentru că nu v'a sprijinit!!!.

O părere măgulitoare am auzit și dela protopretorele din loc. „Mă mir, spunea dânsul, că n'am văzut până acum un singur om beat, mai cum se cade”.

D. *Iorga* pleacă fără să-și fi putut spune conferența, sau cel puțin un discurs.

Dânsul a venit, fiindcă i-s'au trimis o mulțime de depeși de invitare, cu badea *Gheorghe* în frunte, dela seara de cunoștință — pretura însă nu voia ieri să-i dea voie decât după trecere de 24 de ceasuri; „conform legii”, să vorbească.

Părintele *Roșianu* îi zice: „Insași prezența dv. a fost un discurs. Cel mai zguduitor din câte s'au rostit”...

Un aparat de cinematografie, venit de la *București*, prinde și la gară scene interesante.

Vlaicu mai rămâne câteva zile. Iși caută pe „Câmpul libertății” inelul care i-a căzut din deget, când a salutat poporul din zbor, făcându-i cu mâna semne, par'că l-ar chema la înălțimile lui.

Cu toate acestea *Blajul* e gălăgios și vesel. Părinții cari vin cu copii la școală, nu-l lasă să odihnească după atâta trudă. Deseară *Zaharia Bârsanu* și trupa va da o reprezentație iar duminică *Corfescu* și dna *Carșai* vreau să dea un concert.

Iau informații despre circulația de bani.

Mi se spune că ulterior s'au mai înscriș membri la *Astra*, și cu totul s'a încasat 16.571 coroane. Un record și acesta.

Pentru *Vlaicu* s'a adunat ca la 17.000 cor., din care jumătate îi rămâne lui.

La concert, teatru și bal s'a încasat cu totul 19.300 coroane. La expoziție — nu vă mirați? — 2.000 coroane.

Anul viitor *Astra* își va ține adunarea generală la *Oradea-mare*.

Cei ce se pot despărți mai cu greu de

CORESPONDENȚE

DIN ANGLIA

CRONICA LONDREI

Pentru agricultură! Comisiunea regală la lucru! Delegații ministerelor de industrie și interne la congresul muncii!

Am vorbit în coloanele acestui ziar despre discursul regelui George V. la expoziția agrară dela Noerich, în care promitea că va susține din răspuneri agricultura Angliei. Acum ministerul de agricultură publică un plan pentru promovarea studiilor agricole și cercetărilor locale în Anglia și Wales, pentru care s'a alocat suma de un milion de shilingi pe fiecare an.

Planul prevede:

1. Un sistem de cercetări agricole va asigura fiecărui grup de probleme agricole atențiunea cuvenită în raport cu importanța lor economică.

2. Concentrarea unei sau mai multor instituții științifice asupra studiului fiecărei grupe.

3. Ajutoare pentru cercetări speciale.

4. Acordarea de burse spre a mări numărul oamenilor capabili de a întreprinde cercetări agricole.

5. Cercetarea problemei de importanță locală, în specie acelor privitoare la aplicarea cercetărilor moderne la practica locală și procurarea de informațiuni științifice asupra chestiunilor tehnice agriculturilor.

*

Comisiunea regală, care a fost constituită odată cu sfârșitul grevei lucrătorilor dela căile ferate, a început a lucra. Mai întâiu vor fi ascultați reprezentanții lucrătorilor, cărora li se va lăsa toată libertatea spre a dovedi lipsurile comisiunilor de împăciuire, instituite conform actului din 1907 și a propune îndreptările, ce vor crede de cuviință. Apoi vor fi ascultați delegații societăților.

Comisiunea are să cerceteze activitatea oficiilor de arbitraj și conciliare, aprobate de societățile de căi ferate și trade uniunile lucrătorilor dela căile ferate în noembrie 6, 1907 și a raporta asupra schimbărilor, dacă sunt de lipsă spre a promova în mod satisfăcător împăcarea diferențelor.

*

În urma epocii grevelor, ministerul de industrie și ministerul de interne, au simțit nevoia de a se apropia cât mai mult de clasa muncitorilor spre a fi în contact direct cu suferințele lor și să fie în stare a le îndrepta printr'o legislație potrivită lor. Primul pas în aceasta direcție este trimiterea de delegați oficiali. — Ministerul de interne pentru întâia oară! — la congresul trade uniunilor, care se va deschide Luni 4 sept. la Newcastle-on-Tyne.

V. Britanicus.

DIN ITALIA

SCRISORI DIN ROMA

Opinia publică italiană și dispariția „Giocondei” lui Leonardo. — Perderea încrucișătorului „San-Giorgio”. — Întinderea holerei în Italia.

Toată lumea artistică din Italia a fost săptămâna aceasta adânc impresionată de dispariția „Giocondei”, celebrul tablou al lui Leonardo da Vinci, care făcea admirația vizitatorilor muzeului Louvre din Paris. Presa întreagă s'a ocupat de împrejurările în care s'a observat lipsa prețioasei capodopere și zilnic sosesc corespondențe și telegrame din Paris cu fel de fel de amănunte și supoziții ce se fac cu acest prilej.

Cu toate cercetările poliției secrete franceze a fost imposibil până acum să dea măcar de urma autorilor atât de abili ai furtului, săvârșit în ziua de luni, când de obicei muzeul nu e accesibil publicului. E mai mult ca sigur că „admiratorii” Giocondei s'au introdus ca simpli lucrători și au operat în toată libertatea.

Pare însă, că nu poate fi vorba de un furt ordinar, de oarece tabloul e imposibil să fie vândut, dată fiind celebritatea lui. Cei mai mulți ad-

mit că această dispariție e opera vreunui monoman, care să fi dorit să aibe singur privilegiul divinului surâs al Monnei Lisa, — soția lui Francesco Giocondo, — al cărui portret îl idealizase către 1500 Leonardo da Vinci. Un premiu de un milion de lei s'a anunțat că se va da, din subscripție publică, celui care va reda Louvrului înainte de 1 septembrie opera dispărută. Sunt temeri însă, că cei cari sunt acum în posesia celei mai de valoare capodopere, care se găsește azi în vreuna din galeriile publice sau private, neputând-o vinde în nici un colț al lumii, să n'o distrugă pentruca să scape de urmărirea poliției. Ar fi o pierdere ireparabilă nu numai pentru muzeul din Paris, dar pentru toată arta italiană și acest lucru e regretat de toți artiștii din Italia, cari aveau un cult pentru divina operă. Nu mai vorbesc de vizitatorii obicinuiți ai muzeelor, cari, urcând scările Louvrului, nu vor mai tresări în fața surâsului negrăit de dulce, ce sta vecinic pe buzele și în ochii blânzi și duioși ai „Giocondei”, gata să împărtășească bucuriile ca și necazurile tatului.

Pe lângă admirația generală, această figură de o frumusețe atât de simplă, dar atât de mișcătoare, era obiectul unui fanatism bolnăvicios din partea a numeroși adoratori. Adeseori se vedeau persoane, cari rămăneau ore întregi în extaz în fața tabloului și în ultima vreme se povestește de un nebul care trimitea zilnic scrisori de dragoste Monnei Lisa.

Aceasta a făcut să se nască temerea că într'o bună zi tabloul să nu fie distrus de vre-o mână criminală și s'au luat măsuri severe de supraveghere, ce face dispariția lui și mai misterioasă și mai neexplicabilă pentru opinia publică italiană. Ziarele toate publică coloane întregi, în care fac istoricul tabloului și povestesc cum el a trecut din patria artelor și a lui Leonardo în posesia lui Francis I și de aci în aceea a celui mai de seamă muzeu din lume, a Louvrului, unde ocupa locul de cinste, alături de atâtea capodopere internaționale.

Au produs o frumoasă impresie publicarea versurilor inspirate de Monna Lisa, printre cari mai ales acelea ale lui D'Annunzio și Enrico Carducci; acestea au dovedit odată mai mult toată dragostea artistică din Italia și entuziasmul ce domnește pentru tot ce e frumos și simțit.

În ultimul moment *H. Giornale d'Italia* a deschis o anchetă, adresându-se oamenilor de artă din Italia și atât directorul Academiei de Belle-Arte, Corrado Ricci, cât și profesorul Hermann sau criticii de artă, ca Diego Angeli, deplâng dispariția Monnei Lisa, dar nutresc totuși speranța, că ea va putea fi găsită sau redată lumii artistice.

*

Dacă dispariția unei capodopere de valoarea celebrului tablou al lui Leonardo a putut impresiona cercurile artistice din Italia, pierderea de curând suferită a faimosului și uriașului încrucișător „San Giorgio” a provocat indignarea nu numai în lumea maritimă națională, dar în toată populația țării.

O anchetă deschisă imediat în urma catastrofei a dovedit, că împotmolirea cuirasatului în golful Neapolului, nu se datorește decât neglijenței comandantului și ofițerilor de serviciu, cari în momentul accidentului erau mai ocupați să privească frumoșii ochi ai unei tinere contese, ce se afla pe bord, decât să prevadă vreo nenorocire din pricina apropierei prea mari de țărm și a întâlnirii în drum a unei stânci, de lungimea celei care a deteriorat cu desăvârșire nava. Pedepsirea comandantului cu suspendarea din serviciul maritim pe un timp nedeterminat, cum și arestarea celorlalți ofițeri de pe bord, n'a ajutat întru nimic la salvarea lui „San-Giorgio”.

După o muncă titanică de 5 zile și 5 nopți, marinarii neobosiți și inginerii cei mai iscusiți chemați în ajutor, au trebuit să renunțe la speranța de a mai vedea vreodată în mijlocul mărilor cuirasatul, care n'a costat mai puțin de 40 de milioane.

Pierderea lui a fost cu atât mai dureroasă, cu cât ea venea în momentul în care italienii erau mai mândrii de flota lor de războiu. Acum două săptămâni se lansase cu mare pompă la Spezia cuirasatul „Cavour” și n'au trecut decât câteva zile, de când la Venetia s'a săvârșit botezul contra-torpilorului „Quarto”, construit după planurile originale ale unui ofițer italian foarte de ispravă.

„Necazurile nu vin niciodată singure” zice o veche vorbă românească și Italienii mai mult ca oricând au simțit acum cât adevăr cuprinde această zicătoare. După dispariția „Giocondei”, aproape contemporan cu pierderea lui „San-Giorgio”, holera a început să se întindă în Italia și să bântue cu furie, mai ales porturile mării Tireniane. Astfel săptămâna asta la Livorno și în împrejurimile Genovei s'au constatat numeroase cazuri suspecte și au fost foarte multe decesuri. Lipsa de apă a făcut ca victimele să fie din ce în ce în mai mare număr.

Populația din Livorno a început să părăsească orașul și să se refugieze prin localitățile învecinate. Cei rămași încă în prada groazniciei epidemiei, sunt furioși încontra autorităților cari n'au îngrijit din vreme ca să se stărpească răul. Zilnic, prefectul, e obiectul manifestațiilor ostile din partea mulțimei, care se dă mai degrabă la acte de persecuții medievale decât să păstreze ordinea și curățenia, impuse de serviciul sanitar.

Convinși că vor distruge morbul din rădăcină, oameni din popor au început să ardă porțile caselor. Femeile nu se mai urenesc din biserică, unde își petrec tot timpul prin rugăciuni adresate sfinților, ca să le păzească de holera. Ignoranța clasei de jos nu face decât să ajute la lățirea acestui flagel, care bântue mai mult ca oricând în această epocă în Italia. Guvernul a trimis telegrafic suma de 14 mii de lei pentru a se lua măsuri severe pentru preîntâmpinarea răului la Livorno. Tot în acest scop, din subscripție publică, s'a strâns până acum 40 de mii lei. Să sperăm că se va termina odată cu necazurile pe care de un timp încoace le-a avut de suferit frumoasa țară a Italiei și că expozițiile jubiliare, cari se vor amâna până în primăvara viitoare, vor fi vizitate fără cea mai mică teamă de cât mai multă lume, venită din toate colțurile pământului.

Tiberinus.

Litere

— Arte —

Științe

Roma Vetus

Palatinul, Capitolul și muzeul capitolin.

Cuibul nemărginitei puteri romane a fost în partea de miază-zi a Romei de astăzi — între cele 7 coline, și, cu deosebire, pe două din ele: Palatinul și Capitolinul. Una reședință împăraților, alta începutul începutului; după tradiție: cuibul lui Romulus, întemeietorul Cetății.

Pe muntele Palatin se înșirau, greoaie și tăcute, ruinele locuințelor împărătești. Numai bolnavul Nero nu putea să încapă, cu luxul și păcatele lui, pe colină, ci și-a clădit așa numitul *palat de aur*, ale cărui ruine se văd între Palatin și Esquilin.

Când s'a ridicat cea dintâi locuință împărătească, pe Palatin erau case particulare. Apoi, împărat după împărat, au ținut să privegheze de aici asupra puterii concentrate la Roma — și atunci când noul împărat nu se mulțumea cu palatele vechi, se ridica palat nou pe colină, curățind-o de locuințe particulare — iar turmele de sclavi veneau să ocupe beciurile...

Întreaga colină, care are forma unui patrat, cu un perimetru de 1800 metri, a servit de temelie palatelor împărătești și templelor. Pe unele curi nu se mai vede nici o urmă, dar cea mai însemnată întindere a colinei e presărată cu frânturi singuratiche de ziduri ce abia se ridică dela pământ, ori de ziduri închegate, grele, când mai trufașe, când mai căzute, luptând îndărătnice cu vremea.

Suntem în palatul lui Caligula, un alt nebul al epocii de decadență, care de aici, durase un pod peste For — dincolo în Capitol, ca să poată sta la taifas cu Jupiter capitolinul.

Din marginea aceasta de ruine, sub cari se păstrează încă adăposturile strănte și întunecoase ale robilor și ale crimei — se avea pe o fereastră și se poate avea astăzi o vedere a întregului For — și mai departe spre capitol.

Dr. Szabó Béla avocat în Oravița
caută un **candidat de ad-
vocat** cu praxă.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci ro-
mânești. Cereți preț curentul il.
gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH JÓZSEF

Szeged, str. Könyök 3.

Gumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. **Telefon 438.**

„IANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou pro-
duct igienic pentru
curățirea și înfrumusețarea
pelei.

Înlătură petele
galbene, bucele pri-
sinite de înfierbin-
țeli, sgrăbunțe și
alte necurățenii de
piele. Crema aseasta
ziua se poate folosi
mult mai cu succes.

1 teglă 1 oor.

„IANER“ pudră. E non plus ultra pudrei. Bună
la baluri, saloane și de zilnic
folos, care acopere încrețiturile și e cu totul nestrucăcioasă.
In culorile: roză, albă și cremă. **1 outie 1 oor.**

„IANER“ săpun. 1 bucată 60 fileri.
„IANER“ pasta pentru

„IANER“ apă pentru curățirea dinții scorburoși
și curățirea, contra mirosului greu de gură. **1 stiolă**
oor. 1'60, jum. stiolă 80 fl.

„IANER“ esență pentru păr. Excelentă
pentru înlă-
turarea mătreței și contra căderii părului. **1 stiolă, 1**
oor. 30 fl.

„IANER“ pomadă pentru creșterea părului. —
1 teglă 2 coroane.

„IANER“ vâpseală pentru păr pentru a co-
lora în negru,
brunet, ori în blond părul sur și cărunț. Nereușita co-
lorii e eschisă. La comande să se noteze că părul încărun-
țit în ce culoare să se vâpsească (negru, brunet). **Un oar-**
ton 4 oor.

„IANER“ apă, care face părul blond.

Pentru a vâpsi în timp scurt, în băl. auriu, părul blond,
roșu, chiar și brunet ori negru. **1 stiolă 4 oor.**

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai **„Preparatele**
lui **Rudolf Ianer** ieșite din farmacia sa ca valoare și
se pot căpăta la

Farmacia **„Maria ajutătoare“** a lui
Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárvaros Fő-ut 72.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului romă-
nesc din provinciă, m'am hotărât să deschid în
Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informații relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații co-
merciale și în general în orice cauză dau în
restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rez-
olvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
tot felul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detailate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, esută și
furnicează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscrierului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

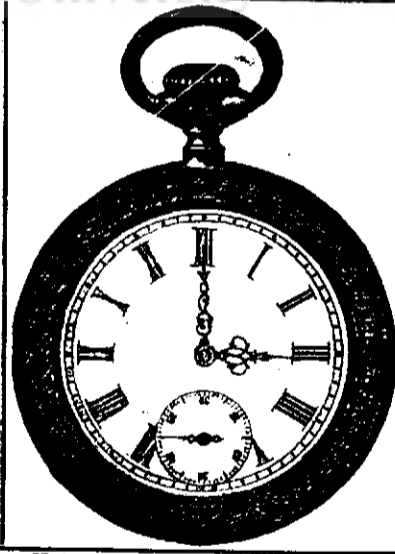
Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericeale**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în**

rate pe lângă **chezășie de 10**

ani cu prețuri ieftine, liferează cea

mai bună prăvălie în aceasta provinciă

în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul
„Românul“ (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în
limba maghiară, germană și franceză.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbenă și neagră cu 16
coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Coman ele din provinciă se
execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Lisinszky Lajos, stoler

Arad, strada Péter Nr-ul 6.

Execută cele mai
moderne mobile
de dormitor.
refector, salon
și garderobă.

Întreprinde
aranjarea per-
fectă a orice fel
de locuințe.

—
Preliminare gratuit.

Execută mobile du-
rabile și solide con-
form desenelor ori
după com. verbală.

Solicit sprijinul binevoitor al publicului românesc.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-
țurile cele mai moderate

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de
curățirea și nobilitarea feței, care se deo-
sebește de toate mijlocele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei
tineresc împrumută feței o finețe de catifea,
îndepărtează pistrii și alunițele, netezește
încrêțiturile.

==== Prețul unui tub 1 cor. ====

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem,
ca toate produsele mele de Serail, constă din
substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută
doamnelor pentru însușirea ei de a as-
cunde scăderile.

==== O cutie 1 cor. 20 fil. ====

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

==== O bncată 70 fileri. ====

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectuec încă în aceeași zi.

Dacă ești om cruțător de banii tăi

atunci înainte de ce îți vei fi comandat sau voiești să-ți tîrguești ghete

cercetează cu toată încrederea marele magazin al

„Asociației călțunarilor din Arad”

Piața Libertății numărul 14.

Se află cele mai moderne și trainice ghete
pentru dame și domni, cu prețuri moderate.

Director: IUSTIN OLARIU.

